

Om vigtigheden af protestantiske stemmer i Europa

Indlæg ved 40-året for Leuenberg-konkordien, Den reformerte Kirke i København, 17. november 2013

Kurt E Larsen, Menighedsfakultetet, Aarhus

Tak for den ære, det er at få ordet i dag og være med til at hylde de protestantiske kirker i Europa.

Jeg er taknemlig for at være født og opvokset i en del af verden, hvor en protestantisk kirketradition har præget kultur og tankegang.

Jeg er taknemlig over at være født i en tid, hvor det er naturligt at kunne gå ind i en reformert kirke og deltage i en fælles gudstjeneste her med brødre og søstre fra den reformerte kirke og fra metodistkirken og fra den evangelisk-lutherske kirke.

Ved jubilæer skal man vogte sig fra at blive revet med af stemningen, så man glemmer hverdagens udfordringer. Jeg ønsker ikke at være jubel-protestant, der får fremlagt tingene, så man sidder tilbage med det indtryk, at de protestantiske er – om ikke de eneste – så dog de vigtigste og største kirketraditioner i verden.

Så man sidder tilbage med det indtryk, at det går strålende hos os.

Rent faktisk er det sådan: Der er kun 6 andre lande i verden ligesom os, hvor over halvdelen af befolkningen er medlemmer af de protestantiske kirker. (PS: Jeg ser bort fra nogle små østater i Cariibien og Stillehavet, og i det statistikmateriale, jeg bygger på, regnes der med en traditionel definition af protestantisme, så fx medlemmer af pinsebevægelsen ikke tælles med.)

Der er kun 7 lande i verden, hvor de fleste indbyggere er medlemmer af protestantiske kirker: Danmark, Norge, Sverige, Finland, Island + Namibia i det sydlige Afrika og Papua New Guinea.

Vi protestantiske kirkemedlemmer er også kun talmæssigt en meget lille del af verdens befolkning. På verdensplan udgør vi kun 7% af de mennesker, Gud har skabt.

Vi protestanter i Europa har heller ikke været gode til at fastholde vores kirkelige traditioner. Vores protestantiske kirker i Europa er blandt de få kirker i verden, som oplever direkte tilbagegang, både relativt i forhold til befolkningen som helhed og numerisk i antal personer.

Så, nej – vi skal ikke være jubeloptimister over den måde, hvorpå vi har forvaltet arven på.

Men **arven, selve arven** – den er stor og værdifuld, og den er det vigtigt at holde i hævd.

Når jeg nu vil nævne noget fra vores arv, så må jeg tillade mig så at undlade en masse mellemregninger her på en søndag eftermiddag og male med den helt brede pensel.

1: Det er i de protestantiske prægede lande, at demokratiet har det bedst.

Verden er fuld af autoritære styreformere, både af politisk eller religiøs karakter. Det var ikke tilfældigt, at det var engelske protestanter (puritanere) med reformert og baptistisk baggrund, der først gjorde op med den absolutistiske statsmagt i det gamle Europa og udviklede tanker om

demokrati og grundlagde det nuværende USA. Med tiden kom demokratiets tanker også til de lutherske lande i nordeuropa, og slog rod her – så vi i dag har nogle af verdens mest stabile demokratiske systemer.

Hvorfor trives demokrati så godt i protestantisk sammenhæng? Fordi protestantisk teologi taler om det almindelige præstedømme. Alle døpte og troende har adgang til Gud og er præster – og derfor svarer det bedst til protestantismen at have et styre, der ikke bygger på medfødte forskelle – og nedarvet kongemagt, men på folkets valg.

Demokrati er ikke en fejlfri styreform, men alle andre er værre. Derfor er der brug for en protestantisk stemme om frelse ved tro – og om det almindelige præstedømme.

2. Det er i de protestantiske prægede lande, at der findes velfærdssamfund.

Vi i de protestantiske lande har ikke flest resurser fra Skaberens hånd. Men samfundene i Skandinavien er blandt de allermest velfungerende. Namibia i Afrika er fattig efter vores standard, men efter afrikanske forhold et velstillet og stabilt land – og det er rigere end de fattigste dele af Østeuropa!

Hvad er det i vores protestantiske arv, der gør at velfærdssamfund og stabilitet trives her? Jo, vi har lært af Luthers teologi, at der er to regimenter – og begge er underlagt Gud. Konger og regeringer skal derfor holdes fast på deres pligt og kan ikke skalte og valte. Regeringen skal ikke styres af kirken, og kirken skal heller ikke vikles ind i det politiske system – men der skal være en god kritisk vekselvirkning, så går det bedst. Det har erfaringen i de protestantiske lande vist.

Det går tilbage til Luther, der netop så i Bibelen, at gerninger ikke er nogen betingelse for frelsen. Den har Kristus vundet til os og den skænker han os gennem Ordet, til modtagelse i tro. Gode gerninger er derimod troens frugt, som vi som Guds børn kan gå ud i hverdagen og tjene vores næste med. Gode gerninger gøres uden bagtanke, Protestantiske kristne gør dem ikke, for at vinde frelse, eller for at styrke kirkens magtposition, men af hensyn til vores næste, der har et behov. Og når staten har magt til at hjælpe de svage, så har den også pligt til det.

Ud fra disse teologiske tanker har vi opbygget de bedste og tryggeste velfærdssamfund. OK, der er vel problemer også her, men lad os sige det sådan: Der er rigtigt mange mennesker, der gerne vil bytte problemer med os! Europa har brug for en stemme om de to regimenter.

3. Det er i de protestantiske prægede lande, at vi kan tænke og tale frit.

Historisk har friheden dybe rødder i det reformerte Holland, hvor der var forholdsvis megen frihed i årene efter reformationen. Det var protestantiske kristne fra England, der som pilgrimsfædre rejste til Nordamerika og dannede derovre et samfund på basis af religionsfrihed. Med tiden kom tanken om religionsfrihed også til de nordiske lande.

Denne frihed i protestantisk sammenhæng går tilbage til Luther i Worms. Der stod en mand over for en massiv overmagt på rigsdagen i Worms.

I 1517 slog Luther sine teser op på kirkedøren i Wittenberg for at kalde til akademisk debat og besindelse på et teologisk problem, nemlig afladshandelen. Han skrev på latin, for det var en akademisk debat, han ville have i gang. Det startede mod hans egen forventning en lavine af begivenheder, og i løbet af den proces blev det ham klart, at den romersk-katolske kirke ikke ville teologisk debat, men de brugte deres ydre magtposition til at true ham til tavshed.

Så stod den ene munk overfor den århundredelange kirkelige tradition, der havde båret Europa, siden Kejser Konstantin i 313 tillod kristendommen i romerriget, og siden kejser Theodosius i 381 gjorde romersk-katolsk kristendom til den eneste tilladte i romerriget. Det var en tung tradition at træde op imod. Han gjorde det heller ikke med glæde, for han ønskede ikke selv at være en rebel. Han ønskede kun at bevare kirkens enhed.

Men vigtigere end kirkens enhed, var evangeliets sandhed. Da det kom til valg mellem evangeliet og kirkens ledelse, så måtte han vælge evangeliet mod kirken.

Så stod han foran rigsdagen i Worms og sagde, at her stod han - med mindre han blev overbevist af den hellige skrift eller ved klare grunde, var han overbevist om de af ham anførte skrifter. Her stod han og kunne ikke andet...

Friheden til at tolke Skriften selv, også mod kirken. Det kan være farligt, - det ser vi af sekteriske misbrug af Bibelen - men alternativet er værre: Fatsholdelse ved blot og bar tradition. Hos os har det protestantiske princip ledt til udviklingen af en fri, kritisk videnskab.

Luther talte om Skriften + klare grunde. Han talte om en tro, bygget på Bibelen, men også på klare grunde. Ikke en blind og uoplyst tro, men en tro på Skriften og klare grunde. Derfor skal der studeres og drives videnskab. Der er plads til at spørge selv.

Vægt på videnskab, velfærd og demokrati – fordi dette er udviklet på protestantisk grund, er det vigtigt, at vi fastholder de protestantiske teologiske stemmer blandt andre kristne stemmer i Europa.

3) Europa har brug for protestantismens **stemmer**.

Europa har brug for stemmerne fra alle tre protestantiske kirkesamfund i CPCE:

Jeg tænker på stemmen fra den reformerte teologi, der på en særlig måde viste sig egnet til at kunne rejse en kamp mod Hitler og nazismen.

Jeg tænker på metodismens stemme, der på en særlig måde har vist sig at kunne tale lægfolkets sag, bruge og udruste lægfolk til mission og til at tjene de fattigste i diakoni.

Og den lutherske stemme – hvad har vi at bidrage med? Vi som er den mindste af de tre traditioner. Godt nok størst i Danmark, men mindst på verdensplan, hvad har vi? Vi har Luther. Hans rige tankeverden og teologi er stadigvæk som et fond, der ikke er brugt op, men som er værd at besinde sig på, når vi nu skal holde reformationsjubilæum i 2017.

Så lad os nu besinde os på Luthers reformatoriske hovedpunkter: Skriften alene - Nåden alene - Troen alene.

Det har betydning for det enkelte menneske – jeg tænker sjælesørgerisk – og i lyset af den evige frelse. Men det har også betydning for de resultater, der trods alt er blevet skabt i de protestantiske lande. Og som vi kan glæde os over i dag.

Flere **stemmer**, det er også vigtigt. Vi har noget fælles i de tre protestantiske kirketraditioner, men vi har netop hver vore stemmer. Jeg tror, vi kan lære meget mere af hinanden, end der er tradition for. Derfor godt at mødes, drøfte – inspireres. Det gør os alle klogere og rigere. Måske er det netop en rigdom, at vi ikke har én protestantisk stemme i Europa, men flere stemmer.